פרידה אחת (א) עפר *(ונפיל) ליה שיעורא אלא אמר רבה היינו טעמא דרבי שמעון סופו כתחלתו מה תחלתו נעשה לו דבר אחר גנגילון אף סופו נעשה לו דבר אחר גנגילון מאי היא דתניא איזהו *מת שיש לו רקב ואיזהו מת שאין לו רקב *נקבר ערום בארון של שיש או ע"ג רצפה של אבנים זהו מת שיש לו רקב, ואיזהו מת שאין לו רקב נקבר בכסותו או בארון של עץ או ע"ג רצפה של לבנים זהו מת שאין לו רקב ולא אמרו רקב אלא למת בלבד למעוטי הרוג דלא: גופא *מלא תרוד רקב שנפל לתוכו עפר כל שהוא טמא ור' שמעון מטהר *מלא תרוד רקב שנתפזר בבית הבית טמא ורבי שמעון מטהר וצריכא: דאי אשמעינן קמייתא בההיא קאמרי רבנן משום דמבטיף אבל נתפזר אימא מודו לו לרבי שמעון דאין מאהיל וחוזר ומאהיל ואי אשמעינן בהא בהא אמר רבי שמעון דאין מאהיל וחוזר ומאהיל אבל בהא אימא מודה להו לרבנן צריכא *תניא אידך *מלא תרוד ועוד עפר בית הקברות טמא ורבי שמעון מטהר מאי טעמיהו דרבנן? לפי שא"א למלא תרוד ועוד עפר בית הקברות שאין בו מלא תרוד רקב; השתא דאמרת טעמא דרבי שמעון משום סופו כתחלתו, גבי שליא מאי טעמא? אמר רבי יוחנן משום בטול ברוב נגעו בה *ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דאמר רבי יוחנן: רבי שמעון ור"א בן יעקב אמרו דבר אחד: רבי שמעון הא דאמרן רבי אליעזר *דתניא *רבי אליעזר בן יעקב אומר בהמה גסה ששפעה חררת דם הרי זו תקבר ופטורה מן הבכורה *ותני רבי חייא עלה אינה מטמאה לא במגע ולא במשא ומאחר שאינה מטמאה לא במגע ולא במשא אמאי תקבר? כדי לפרסמה שהיא פטורה מן הבכורה אלמא ולד מעליא הוא ואמאי תני רבי חייא אינה מטמאה לא במגע ולא במשא אמר רבי יוחנן משום בטול ברוב נגעו בה, א"ר אמי אמר רבי יוחנן ומודה רבי שמעון שאמו טמאה לידה, אמר ההוא סבא לרבי אמי אסברא לך טעמא דרבי יוחנן דאמר קרא °אשה כי תזריע וילדה זכר וגו' *אפילו לא ילדה אלא כעין שהזריעה טמאה לידה. ריש לקיש אמר *שפיר שטרפוהו במימיו נעשה כמת שנתבלבלה צורתו אמר ליה רבי יוחנן לריש לקיש *מת שנתבלבלה צורתו מנלן דטהור אילימא מהא דאמר רבי שבתאי אמר ר' יצחק מגדלאה ואמרי לה א"ר יצחק מגדלאה א"ר שבתאי *מת שנשרף ושלדו קיימת טמא, מעשה היה וטמאו לו פתחים גדולים וטהרו

ויקרא יב

פרידה · גרגיר: סופו · של רקב כתחלתו: מה תחלתו · כשנקבר אם יש דבר הראוי לירקב ולעשות רקב (ב) של מת: גנגילון · בטול שאותו דבר אחר מבטלו, אף סופו לאחר שנעשה רקב כשנקבר כהלכתו ד"א המתערבת בו מבטלו. ולשון "גנגילון" דבר העומד כנגדו לבטלו ולקלקלו ולקמן פריך הואיל וטעמא דר"ש ברקב כדאמר השתא, גבי שליא דליכא למימר הכי מ"ט: מאי היא · דאמר תחלתו ד"א נעשה לו גנגילון: שאין לו רקב · שאין רקב שלו מטמא: ערום בארון של שיש או ע"ג רצפה של אבנים · דהשתא אין תערובת ברקבוביתו: נקבר בכסותו · דאיכא רקבובית או אפילו ערום בארון של עץ דאיכא רקבובית: או ע"ג רצפה של לבנים · שעפרן נמחה: שאין לו רקב · מפני דבר אחר המעורב בו: לאפוקי הרוג דלא · לפי שילא דמו וחסר וקיימא לן במס' נזיר (דף נא·) מת שחסר אין לו רקב: שנתפזר בתוך הבית [הבית] טמא · משום אהל: דאין מאהיל וחוזר ומאהיל · וכגון שכנגד זה מאהיל על חצי שיעור ושכנגד זה מאהיל על חצי שיעור ושני אהלות קואין מצטרפין: מלא תרוד ועוד · יותר ממלא תרוד עפר בית הקברות *נ"א רקב ממש של מת אלא כגון שנקבר בכסותו או בקרקע בלא ארון של שיש ויש כאן מלא תרוד ועוד מאותו עפר דהוו מעורבין רקב ועפר: בטול ברוב · שדם הלידה מרובה של מחוי הולד ומבטלו: אמרו דבר אחד · ולקמן מוקמינן דר"א בן יעקב משום בטול ברוב: בהמה גסה · שלא היה לה ולד מעולם: תקבר · החררה שהוא מיחוי של בכור: ופטורה מן הבכורה · שאם תלד עוד אין ולדה לכהן: אינה מטמאה · אותה חררה: ומאחר דאינה מטמאה · אלמא לא חיישינן לולד אמאי תקבר: ומשני כדי לפרסמה · שנפטרה מן הבכורה שידעו הכל שזה פטר רחם: ופרכינן מדפטורה מן הבכורה אלמא ולד מעליא היא אמאי אינה מטמאה: בטול ברוב · מיחוי הנפל בטל בדם: ומודה ר"ש · במתני' בשליא אע"ג שהבית טהור אמו טמאה לידה: כעין שהזריעה · כלומר דימות כורע: שטרפוהו · כמו (חולין סד·) ביצים טרופות בקערה שמחקוה ובלבלוה: במימיו · שהדיחוהו בהן א"נ במי הלידה והטינוף שיוצא עמו: שנתבלבלה · נמחק כולו כמו שרוף שנתפזר ואין שלדו קיימת: ושלדו קיימת · גופו קיים שלא נתפזר האפר ועדיין נראה כשלם: פתחים גדולים · של ארבעה טפחים:

גלגילון · פירש בערוך דבר הגגלל עמו: למעוטי הרוג · דמחוסר דם והא דאמר עולא בפ' כ"ג (נזיר נא·) אין רקב למת אלא לבא מן הבשר מן הגידין ומן העצמות א"כ משמע דאין רקב טמא אא"כ בא משלשתן יחד אבל רקב מדם לא בעי מ"מ אם חסר מדמו בשעה שנקבר אין לו דין רקב: מלא תרוד ועוד · פ"ה כגון שנקבר בכסותו ואין נראה לרשב"ם דבהתחלה מודו כ"ע דדבר אחר נעשה לו גלגילון ונראה לרשב"ם דהכא מיירי בנקבר ערום ודרכן היה לטוח טכין בסיד ומיד שנתרקב היה התרוד ממנו טמא ואח"כ נפל מן הסיד ונתערבה עם הרקב שכבר היה טמא ומהך לא עביד צריכותא דקמ"ל משום דא"א שלא יהא תרוד מרקב קודם שנתערב בו עפר: כדי לפרסמה שפטורה · הא דתנן בפ' בהמה המקשה (חולין דף עז·) מבכרת שהפילה שליא ישליכנה לכלבים התם א"צ פרסום דהכל יודעים שיש ולד בשליא: משום בטול ברוב נגעו בה · וא"ת דבבכורות פרק הלוקח בהמה (כג·) גבי נבלה בטלה בשחוטה וקאמר אין מטמאה במגע אבל מטמאה במשא דטומאה כמאן דאיתא דמיא ופריך מחררת דם דאינה מטמאה לא במגע ולא במשא משום בטול ברוב אלמא דכמאן דליתיה דמיא ומשני משום דה"ל טומאה סרוחה ופריך הניחא לבר פדא דדריש עד נבר אלא *לר' דדריש עד לכלב קשיא ואמאי לא מקשה מהך דשפיר דקיט מטמא באהל משום בטול ברוב אלמא כמאן דליתיה דמי והשתא לא מצי לשנויי משום דהוי טומאה סרוחה דאפילו מת סרוח מטמא וי"ל משום דאיכא למדחי דטעמא משום בילבול צורה כדר"ל ולא משום בטול ברוב אי נמי כיון דטעמא דשפיר משום מת שלם אע"ג דטומאה כמאן דאיתיה דמי אין להחשיבו שלם כיון שנתבטל ברוב לגמרי:

מת שנתבלבלה צורתו מנלן דטהור: וקשה מאי פריך ליה ר' יוחנן האמר בסמוך דר' יוחנן כר"א וא"כ ר"ל ניחא טפי דקאי כרבנן דקתני במסכת אהלות וחכמים מטהרים וי"ל דר"י ור"ל אליבא דרבנן פליגי דר"ל סבר דלרבנן דמטהרי ברובע ה"נ דמטהרי אפילו בשלם בשאין שלדו קיימת ונתבלבל צורתו אבל שלדו קיימת טמאה מדרבי ינחק דאתיא כרבנן דאי כר"א אפי' אין שלדו קיימת טמא דהא מטמא ר"א ברובע של אפר וא"ל *לר' יוחנן מנלן הא דרבנן מטהרו משום בלבול צורה דלמא טעמא דרבנן דכשנשרף אין עוד שם מת עליו אפילו הוא שלם ושלדו קיימת אבל שפיר שם מת עליו וטמא הי לאו משום דבטל ברוב ומילתא דרבי ינחק לא אתיא כרבנן אלא כר"א דמטמא מת שרוף וחסר ושלדו קיימת נקט לטהר פתחים קטנים א"נ קסבר ר' יוחנן *דרבנן לא מטהרי אלא ברובע וחסר אבל אם העפר שלם אפי' אין שלדו קיימת טמא והשתא אתי שפיר שא"ל לחלק בין שפיר ושליא למת שנשרף ואין שלדו קיימת דשניהם שוין לר"ל ולר' יוחנן ובירושלמי איכא שפיר *שנתבלבל צורתו מהו ר' יוחנן אמר טמא ר"ל אמר טהור איתיביה ר"ל לר' יוחנן מרבי ינחק מגדלאה ומשני דבר תורה אפילו שלדו קיימת טהורה מפני מה אמרו טמא מפני כבודו פירוש מפני כבודו של מת הוא דלא בטל והוי כפירוש ראשון דאף בשלא קיימת טהור דבר תורה ותולק על הגמרא שלנו דמוקי לה כר"א מילתא דרבי ינחק והתם מוקי לה כרבנן:

לטמויה דלא בעינן סופו ור"ש לטעמיה דאמר סופו כתחלתו: ר' שמעון ור' אליעזר בן יעקב אמרו דבר אחד. היינו ד"א שמתבטל ברוב מיד בלא הוצאת טפל לבית החיצון: וכי מאחר דלא מטמאה ... ליה אמאי תקבר דסמוך מיעוטא דנדמה למחצה דנקבות והוו להו זכרים מיעוטא כדאיתא פרק בהמה המקשה וי"ל דלאלומי פירכיה נקט הכי: כדי לפרסמה שהיא פטורה ... הקשה המסברת שהפילה שליא ישליכנה לכלבים ולא אמרינן תקבר כדי לפרסמה שהיא פטורה מן הבכורה וי"ל דבשיליא אין צריך פרסום דהכל יודעים שאין שליא בלא ולד: ... הוא דבעי' האי טעמא אבל רבנן דאפילו באהל נמי מטמא משום דאינו נימוח בשעת לידה לא צריך האי טעמא וכן מוכח לקמן בריש יוצא דופן: מת שנתבלבלה צורתו טמא לך ... ר') [פריך ליה ר'] יוחנן אדרבה לר"ל ניחא טפי דקאי כרבנן ור' יוחנן כר' אליעזר כדאמר בסמוך וי"ל דהא דקאמר לקמן דר' יוחנן כר' אליעזר לאו דוקא כר' אליעזר אלא משום דר' אליעזר ... דלא חייש לבלבול צורה ואפילו רבנן דמטהרי משום דבעינן שיהא שם שלם אפרו של מת אבל לבילבול צורה לא חיישי ור"ל סבר טעמא דרבנן משום בלבול צורה ואפילו יש שם ... האי דנקט רובע משום רבות' כלומר לאו לטיהרא דרבנן דפליגי עליה דר"א מטמאין ביותר מרובע אע"ג דליכא מת שלם דרבנן מת שלם בעינן והא דנקט רובע משום רבותא דר"א ...

תוספי הרא"ש

מלא תרוד ועוד רקב עפר בית הקברות · פרש"י כגון שנקבר בכסותו ול"נ דהוא משום לעי' דר"ש מודו שתחלתו ר"א נעשה לו גלגילון וכדאמרינן בנזיר פרק כ"ג אלא מיירי שנקבר ערום בארון של שיש או בארון עץ נעשה רקב קודם שנקבר ונתערב לבסוף עם רקב ת"ת ערב בו ורבנן

סו א ב מיי' פ"ג מהל' טומאת מת הל' ד':

סז ג מיי' שם פ"ד הל' י':

סח ד מיי' שם פ"ג הל' ב':

סט ה מיי' פ"ד מהל' בכורות הל' י"ג ועי' כ"מ סמג עשין רי"ב טוש"ע י"ד סי' שטו סעי' ז':

ע ו מיי' פ"א מהל' שאר אבות הטומאה הל' י':

עא ז מיי' פ"ד מהל' בכורות הל' י"ג סמג עשין רי"ב טוש"ע י"ד סי' שטו סעי' ח':

עב ח ט י מיי' פ"ג מהל' טומאת מת הל' ב':

הגהות הב"ח

(א) גמ' פרידה אחת של עפר: (ב) רש"י ד"ה סופו וכו' הראוי לירקב ולעשות רקב שאם לא נרקב של מת:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מת שנתבלבלה כו' דרבנן לא מטהרי. עי' ב"מ פ"ג מהלכות טו"מ:

נושא

מלא תרווד רקב ; וטומאה

שנתערב בו דבר אחר

מבנה

"מלא תרווד רקב"

מבנה

ב' מימרות דר' יוחנן: "משום בטול ברוב נגעו בה"

נושא

מת שנשרף: ונתבלבל צורתו · שלדו קיימת